

Slutrapport för stöd till insatser på livsmedelsområdet

2009-06-11

Utökade volymer av svenskproducerade ekologiska varor

Projektet ”Utökade volymer av svenskproducerade ekologiska varor” har reviderats under inledningen av 2009 då en prioritering inom projektplanen gjordes. Under revideringen av projektplanen har vi haft kontakt med Anna Orestig, Jordbruksverket. Beslut om revidering av projektet fattades 2009-04-08.

Sammanfattning

Med riktade insatser har vi i projektet:

- byggt upp mentorprogrammet Bondens Ekoråd som kan bli en kraftfull resurs
- producerat en hemsida med utförlig information till lantbrukare i samband med omläggning <http://www.ekolantbruk.se/mereko>
- anordnat utbildning i mentorskap
- i samarbete med LRF, Arla och Lantmännen prioriterat riktade insatser för att nå målgruppen
- genom nya samarbetsformer nått nya grupper lantbrukare och tjänstemän kring lantbruket
- identifierat och påbörjat arbete för att undanröja hinder för omläggning och öka samarbeten mellan lantbrukare
- varit resurspersoner i olika sammanhang där omläggning till ekologisk produktion diskuterats
- producerat tips och fakta i inspirationsblad om gårdsanpassningar för att genomföra omläggning
- producerat tips och fakta om samverkan mellan lantbrukare för att undanröja hinder för omläggning

Därtill har projektet lett fram till många positiva nya kontakter i arbetet för att öka produktionen av ekologiska varor. De nya samarbetsformerna har varit konstruktiva och framåtsyftande.

Bakgrund

Marknaden för ekologiska produkter har växt snabbt under de senaste tre åren. Volymökningarna i den ekologiska primärproduktionen har inte hängit med. Som komplement till rådgivning och information prioriterades några riktade insatser. Insatserna som skulle vara svar på efterfrågan från lantbrukare som ställer om produktionen. Samverkan mellan lantbrukare kan avsevärt förbättra lönsamheten såväl som förutsättningarna för omläggning. Även här är goda exempel och konkreta tillvägagångssätt efterfrågat för att få flera lantbrukare att ställa om sin produktion. Ett krångligt regelverk utgör för många lantbrukare ett hinder för omläggning. Genom att presentera hur anpassningen av regelverket utförts på gårdar som ställt om till ekologisk produktion kan möjligheter synliggöras istället för att enbart hinder målas upp för den intresserade lantbrukaren.

Syfte och målgrupp

Det övergripande syftet har varit att genom riktade insatser bidra till en ökad ekologisk produktion. Målgrupp har varit konventionella lantbrukare med potential för omläggning till ekologisk produktion samt ekologiska lantbrukare med utvecklingspotential.

Uppbyggnad av mentorprogrammet Bondens Ekoråd kan framöver bli en kraftfull resurs för att uppnå syftet. Lantbrukare som idag går i tankar på att ställa om till ekologisk produktion brottas med ett flertal hinder. Det kan exempelvis vara behov av ytterligare areal, inarbetad tradition, osäkerhet om framtida lönsamhet, ogräshantering, nytt regelverk med mera. En yrkesverksam lantbrukare som själv tidigare ställt om sin gård är en stark resurs för att minska dessa hinder. En mentor i Bondens Ekoråd har själv brottats med dessa svårigheter, fattat egna avgörande beslut och vågar ärligt berätta om sina misstag. Inga effekter av Bondens Ekoråd går att mäta i dagsläget då programmet startat upp i maj 2009 och kan utvärderas först efter cirka ett år.

Presentationer av såväl regelverk och samverkansformer kompletterar annan rådgivning och information om ekologisk produktion i praktiken. Utöver målgruppen lantbrukare tillgodoser inspirationsbladen en efterfrågan från andra yrkesgrupper med uppgift att möta och diskutera företagsutveckling med lantbrukare. På så sätt möjliggörs införandet av ekologisk produktion i andra sammanhang där företagsutveckling diskuteras generellt.

Projektets mål

Målsättningen för mentorprogrammet har varit att formera ett nätverk av erfarna och drivna ekologiska lantbrukare runt om i landet. Med hjälp av pedagogisk fortbildning och informationsstöttning ska lantbrukarna kunna agera som mentorer gentemot potentiella omläggare. På ett par års sikt är målsättningen att ett 50-tal mentorer ska handleda ett par hundra omläggare under ett par års tid.

Vi anser att vi väl uppnått målen genom att vi

- Utvecklat konceptet och mentorprogrammet Bondens Ekoråd. Mentorerna i Bondens Ekoråd fungerar som bollplank anpassat till den enskilda omläggarens situation och individuella behov. Intresserade lantbrukare erbjuds Bondens Ekoråds grundpaket som omfattar 3 individuella träffar, 2 gruppträffar, telefon- och mailstöd under 1 års tid samt nyhetsbrev. Totalt omfattar grundpaketet 22 mentortimmar. De deltagande mentorerna är noga utvalda; de är utbildade i mentorskap och har egen erfarenhet av omläggning och av ekologisk produktion. Vidare har de god uppföljning av sin egen ekonomi och lönsamhet, är engagerade och villiga att dela med sig av sina erfarenheter. Bondens Ekoråd är ett komplement till den ordinarie rådgivningen och har utvecklats med hjälp av en projektgrupp samt tillsammans med medverkande mentorer.
- Producerat en hemsida för Bondens Ekoråd med utförlig information till målgruppen om konceptet, se www.bondensekorad.se
- Utbildat 15 lantbrukare i mentorskap. Utbildningen har omfattat rollen som mentor, kompetenshöjning i lönsamhet och företagsekonomisk uppföljning, vanliga frågor vid omläggning, konceptet Bondens Ekoråd samt genomförande av det sk grundpaketet i Bondens Ekoråd.
- Producerat en guide för stöd och vägledning åt mentorerna i Bondens Ekoråd
- Byggt upp en mentorkatalog med de utbildade lantbrukarna. Mentorkatalogen återfinns på <http://www.bondensekorad.se/?p=5113> och omfattar utförlig presentation samt bilder på de respektive mentorerna.
- Marknadsfört Bondens Ekoråd i lantbrukspress (se annons bilaga 3) samt genom länsstyrelser, hushållningssällskap, Jordbruksverket, Arla, LRF och Lantmännen mm.

Målsättningen för samverkan mellan gårdar var att genom ökad information och konkreta exempel på utvecklingsmöjligheter inspirera befintliga ekologiska lantbrukare att utöka sin produktion.

Vi anser att vi väl uppnått målen genom att vi

- Uppmärksammat potentialen för ökad samverkan mellan gårdar i olika sammanhang där lantbrukare eller rådgivare samlats. Fört in behovet av ökad samverkan mellan lantbrukare som del av konsultuppdrag som service till lantbrukare. Samlat fakta och erfarenheter från företag som samverkar inom företagens ekologiska produktion.
- Producerat inspirationsblad om samverkan lantbrukare emellan.
- Producerat en del av hemsidan www.ekolantbruk.se där information och inspirationsblad ligger lätt åtkomligt.

Målsättningen för arbetet med förenklat regelverk var att pedagogisk presentera på vilka punkter ett lantbruk skulle behöva anpassa sin produktion för att klassas in som ekologiskt. Och på så sätt sänka tröskeln till omläggning

Vi anser att vi väl uppnått målen genom att vi

- I samarbete med styrgruppen för projektet identifierat och prioriterat vissa områden av det ekologiska regelverket som många lantbrukare och tjänstemän kring lantbruket upplever som komplicerat.
- Samlat kunskaper, information och erfarenheter kring respektive ämne.
- Producerat fyra inspirationsblad om hur man går tillväga för att klara av prioriterade delar av det som upplevs som komplicerat i regelverket.

Genomförandeplan och tidsplan

Arbetet har genomförts löpande under projektperioden. Eftersom beslutet från Jordbruksverket i juli 2008 innebar kraftigt ändrade förutsättningar inleddes arbetet med en period av samarbete och förankring bland samarbetsparter och en prioritering av projektets olika delar. Det medförde att arbetet varit mycket intensivt under inledningen av 2009. Omfattningen av arbetet var betydligt mindre under 2008 eftersom det innebar ett omfattande arbete att samordna insatserna med andra aktiviteter och att inrikta arbetet på det högst prioriterade områdena.

Spridning av projektets resultat

Spridning av information av aktiviteterna har varit omfattande. Dels via pressmeddelande som uppmärksammades av flera tidningar och radioreportrar. Dels har information spridits via Arlas nyhetsbrev, LRFs interna informationskanaler, via annonser i lantbrukspress, via artiklar bland annat i Land Lantbruk och ATL samt via hemsidor hos Ekologiska Lantbrukarna, LRF och Arla.

Det är först efter denna avslutade projektperiod det är möjligt att sprida inspirationsblad och erbjuda mentorer. Detta arbete fortsätter alltså efter projektperiodens slut.

Projektets finansiering

Kostnaderna för projektet ”Utökade volymer av svenskproducerade ekologiska varor” har uppgått till totalt 650 289 kr. Projektet har finansierats av:

Jordbruksverket: 324 289 kr
LRF och Arla: 326 000 kr

Projektets arbetssätt

Projektet har utförts av Ekologiska Lantbrukarna i nära samarbete med LRF, Arla och Lantmännen. I styrgruppen för projektet har Helena Jonsson, LRF, Gun Olsson, Arla Foods, Hilda Runsten, LRF, Per-Johan Löf, Lantmännen och Maria Dirke, Ekologiska Lantbrukarna ingått. Styrgruppen har haft löpande kontakt från slutet av 2008 och under 2009. Maria Dirke har ansvarat för samordningen av projektets olika delar. Maria har varit föredragande och ansvar för förankring av arbetet i styrgruppen. Olika delar av projektet har respektive ansvarig person förankrat och utvecklat i samarbete med resurspersoner inom och utanför styrgruppen.

Slutsats och rekommendationer

De aktiviteter vi inom projektet har påbörjat och nu kan erbjuda lantbrukare och tjänstemän runt lantbrukarna innebär att vi betydligt mer direkt än tidigare kan kontakta och tillgodose lantbrukarnas efterfrågan på kunskap, bollplank, praktiska erfarenheter och personliga reflektioner än vad produktionsrådgivning och revisorer erbjuder. Som komplement utgör mentorskap, inspirationsblad och presentationer en del som varit efterfrågad från lantbrukare i samband med omläggning.

Vi ser behovet av att kunna utvidga geografiska områdena för mentorsprogrammet som väsentligt. Vi ser också en stor potential för det vi har använt oss av i det här projektarbetet nämligen att involvera ekologisk produktion på ett effektivare sätt där företagsutveckling inom lanterbruget diskuteras. Det bör prioriteras att arbeta vidare med att så naturligt som möjligt ta med ekologisk produktion och på så sätt minska dramatiken mellan ekologisk och konventionell produktion. Först då kan potentialen för ekologisk produktion i Sverige till fullo uppnås.

Kontaktperson

Maria Dirke

Tel: 0155 – 21 74 79, 0709 999 160

maria.dirke@ekolantbruk.se

Ekologiska Lantbrukarna i Sverige

Sågargatan 10A

753 18 Uppsala